

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

การปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ เป็นแนวคิดสำคัญของการพัฒนางานสาธารณสุข และคุณภาพชีวิตของประชาชน การดำเนินงานจะประสบผลสำเร็จต้องมีการกระจายศูนย์สุขภาพชุมชน อย่างทั่วถึง และความสำเร็จของการบริหารงานสาธารณสุข ขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน ในฐานะผู้บริหารของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่ต้องรับผิดชอบบทบาททั้งเป็นผู้บริหาร และเป็นผู้นำในการพัฒนางานสาธารณสุข การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยองค์ประกอบคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนของจังหวัดลพบุรี ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา ทำการศึกษาประชากร หัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนในจังหวัดลพบุรี จำนวน 134 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามให้หัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน เกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านต่าง ๆ ตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและตามโครงสร้าง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน คือ ประธานหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลอุบัติเหตุและฉุกเฉิน คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี, นักวิชาการสาธารณสุข 8 หัวหน้ากลุ่มงานสนับสนุนวิชาการ และนักวิชาการสาธารณสุข 7 หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี

ทดลองใช้เครื่องมือครั้งที่ 1 กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ศึกษา คือหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนในอำเภอไพศาลี และอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 30 คน มีค่าความเที่ยงของแบบสอบถามคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำทุกด้าน ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.989 และเมื่อแยกตามมิติคุณลักษณะส่วนบุคคล คุณลักษณะทางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และคุณลักษณะทางการบริหาร มีค่าความเที่ยง 0.96, 0.96 และ 0.98 ตามลำดับ ทดลองใช้เครื่องมือครั้งที่ 2 ในพื้นที่เดิม จำนวน 30 คน มีค่าความเที่ยงรวม 0.978 และเมื่อแยกตามมิติคุณลักษณะส่วนบุคคล คุณลักษณะทางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และคุณลักษณะทางการบริหาร มีค่าความเที่ยง 0.92, 0.92 และ 0.97 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการประมาณ 2 เดือน (ระหว่างวันที่ 3 มกราคม- 28 กุมภาพันธ์ 2550) โดยติดต่อประสานงานกับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอทุกแห่งด้วยตนเองเพื่อขอ

ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและเป็นผู้แจกให้กับหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนทั้งหมด 134 คน อัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม จำนวน 124 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.54 ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป กำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติในการวิเคราะห์ 2 ประเภทคือ สถิติพรรณนา หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการพรรณนาข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล และคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน และสถิติเชิงวิเคราะห์ ใช้การวิเคราะห์ ปัจจัยองค์ประกอบเพื่อจัดกลุ่มตัวแปรร่วมของคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ

ผลการวิจัย พบว่า

1.1 ลักษณะส่วนบุคคล หัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนที่ทำการศึกษาคือ เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย อายุเฉลี่ย 43.88 ปี มีสถานภาพสมรสคู่ วุฒิการศึกษาเมื่อเริ่มรับราชการ มีวุฒิ ประกาศนียบัตรพนักงานอนามัยสูงสุด รองลงมาประกาศนียบัตรผดุงครรภ์และอนามัย ส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งปัจจุบันเป็นเจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข อัตราเงินเดือน 20,001– 25,000 บาท อายุราชการเฉลี่ย 22.04 ปี ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งหัวหน้า ศูนย์สุขภาพชุมชน ช่วงเวลา 1–5 ปี และระยะเวลาปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน ในช่วง 1–5 ปี ได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมเรื่องภาวะผู้นำ มีสัดส่วนมากกว่าผู้ไม่ได้รับการอบรม

1.2 ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของหัวหน้า ศูนย์สุขภาพชุมชนในจังหวัดลพบุรี พบว่า มี 5 ปัจจัยองค์ประกอบที่สำคัญและตัวแปรร่วม ดังนี้

1.2.1 ปัจจัยองค์ประกอบที่ 1 คุณลักษณะด้านการบริหาร หัวหน้าศูนย์สุขภาพ ชุมชน ประกอบด้วย ตัวแปร การจัดการความรู้ การมอบหมายงาน การกระตุ้นจิตใจ การนำองค์การ การกระตุ้นปัญญา ความยืดหยุ่น การทำงานเป็นทีม การกำกับตรวจสอบ และการประสานงาน

1.2.2 ปัจจัยองค์ประกอบที่ 2 คุณลักษณะด้านสังคม ของหัวหน้าศูนย์สุขภาพ ชุมชน ประกอบด้วย ตัวแปร การจัดการความรู้ การมอบหมายงาน การกระตุ้นจิตใจ การนำองค์การ การกระตุ้นปัญญา ความยืดหยุ่น การทำงานเป็นทีม การกำกับตรวจสอบ และการประสานงาน

1.2.3 ปัจจัยองค์ประกอบที่ 3 คุณลักษณะส่วนบุคคล ของหัวหน้าศูนย์สุขภาพ ชุมชน ประกอบด้วย ตัวแปร บุคลิกภาพ ความกระตือรือร้น ความเชื่อมั่นในตัวเอง การตระหนักรู้ ตนเอง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การมองโลกในแง่ดี การตัดสินใจ และการคิดวิเคราะห์

1.2.4 ปัจจัยองค์ประกอบที่ 4 คุณลักษณะด้านผู้นำองค์การ ของหัวหน้า ศูนย์สุขภาพชุมชน ประกอบด้วยตัวแปร การนำเสนอ การจัดทำแผน วิสัยทัศน์ การบริหารแผน และ การติดตามประเมินผล

1.2.5 ปัจจัยองค์ประกอบที่ 5 คุณลักษณะด้านการพัฒนางานของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน ประกอบด้วยตัวแปร การพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

1.3 ผลการประเมินตนเองตามคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน หัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนประเมินตนเองตามปัจจัยคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ ดังนี้

1.3.1 คุณลักษณะด้านการบริหาร หัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนประเมินตนเองว่ามีคุณลักษณะด้านการบริหารในระดับมาก ในเรื่อง การมอบหมายงาน ความยืดหยุ่น และการประสานงาน และในระดับปานกลาง ในเรื่อง การจัดการความรู้ กระตุ้นจิตใจ การนำองค์การ การกระตุ้นปัญญา การทำงานเป็นทีม และการกำกับตรวจสอบ

1.3.2 คุณลักษณะด้านสังคม หัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนประเมินตนเองว่ามีคุณลักษณะด้านสังคมในระดับมาก ในเรื่อง ความใจกว้าง ความซื่อสัตย์ คุณธรรม จริยธรรม ความเสมอภาค ความเห็นอกเห็นใจ การบริหารความขัดแย้ง การถ่ายทอด และการยอมรับและเข้าใจผู้อื่น

1.3.3 คุณลักษณะส่วนบุคคล หัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนประเมินตนเองว่ามีคุณลักษณะส่วนบุคคลในระดับมาก ในเรื่อง บุคลิกภาพ ความกระตือรือร้น และความเชื่อมั่นในตัวเอง และในระดับปานกลาง ในเรื่อง การตระหนักรู้ตนเอง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การมองโลกในแง่ดี การตัดสินใจ และการคิดวิเคราะห์

1.3.4 คุณลักษณะด้านผู้นำองค์การ หัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนประเมินตนเองว่ามีคุณลักษณะด้านผู้นำองค์การในระดับปานกลาง ในเรื่อง การจัดทำแผน วิสัยทัศน์ การบริหารแผน การนำเสนอ และการติดตามประเมินผล

1.3.5 คุณลักษณะด้านการพัฒนางาน หัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนประเมินตนเองมีคุณลักษณะด้านการพัฒนางานในระดับปานกลาง ในเรื่อง การพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

2. อภิปรายผล

2.1 ข้อจำกัดของงานวิจัย

การวิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอ โดยให้ผู้ประสานงานที่สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ เป็นผู้แจกและรับแบบสอบถามแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานประจำศูนย์สุขภาพชุมชน (PCU) จึงเป็นผลให้การตอบกลับล่าช้า

2.2 ข้อค้นพบการวิจัย

จากผลการวิจัย ปัจจัยคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน มีทั้งหมด 5 ปัจจัยองค์ประกอบ ได้แก่ คุณลักษณะด้านการบริหาร คุณลักษณะด้านสังคม คุณลักษณะส่วนบุคคล คุณลักษณะด้านผู้นำองค์การ และคุณลักษณะด้านการพัฒนางาน ซึ่งเรียงลำดับค่าความแปรปรวนของปัจจัยองค์ประกอบจากมากไปน้อยไว้ คือ 18.366, 17.323, 13.812, 13.211 และ 5.782 ตามลำดับ ซึ่งมีความแปรปรวนร่วมกัน ร้อยละ 68.49 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับการศึกษาและแนวคิดภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของ Covey (1990) Stogdill (1974) John P. Kotter (1990) Quinn, R.E. et al (1990) Raymond Cattell (2006) ขงยุทธ เกษสาคร (2541) อานันท์ ปัญญาธนะ (2542) สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2544) รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544) และรวีวรรณ มานะสุบิน (2547) และพบว่ามีความสอดคล้องกันบางเรื่อง ดังนี้

1) คุณลักษณะด้านการบริหาร ในเรื่อง การจัดการความรู้ การมอบหมายงาน การกระตุ้นใจ การนำองค์การ การกระตุ้นปัญญา ความยืดหยุ่น การทำงานเป็นทีม การกำกับตรวจสอบ และการประสานงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ขงยุทธ เกษสาคร (2541: 52-53) พบว่า ผู้นำควรมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม มีความพร้อมที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น และ บุญยงค์ ใจลำปาง (2544: 64-71) ศึกษาการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบของคุณลักษณะผู้นำของประชาชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบที่ 1 มุ่งการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย ความรอบรู้ การเป็นผู้มีบารมี การมีความยืดหยุ่น การมีแรงคลใจ และ ความน่าศรัทธา และ การศึกษาของ สนิทธร จันทรพงษ์ (2546: 61-63) พบว่า คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ควรให้ความสำคัญในเรื่องการติดตามการปฏิบัติงานการประเมินผล การวางแผนการทำงาน การมอบหมายงานให้เหมาะสมกับบุคคลให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วม มีการพัฒนาตนเอง มีการกระจายอำนาจ ให้ความเสมอภาคทำงานเป็นทีม ให้ขวัญกำลังใจนำเทคนิคมาใช้ในการบริหารและ ปฏิบัติงานมีการประสานงาน และทันต่อเหตุการณ์ และรวีวรรณ มานะสุบิน (2547:97) ศึกษา คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ของพนักงานบริษัทการบินไทย พบคุณลักษณะ 7 ด้าน ซึ่งในด้านบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับงาน ประกอบด้วย มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ มีการควบคุมภายในตนเอง กล่าวหาญ มีความสามารถในการสื่อสาร ด้านแรงจูงใจ ประกอบด้วย แรงกระตุ้นและแรงจูงใจให้ประสบความสำเร็จ มีความมุ่งมั่น ด้านการมีอิทธิพลในการนำกลุ่ม และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

2) คุณลักษณะด้านสังคม ประกอบด้วย ความใจกว้าง ความซื่อสัตย์ คุณธรรม ความเสมอภาค ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จริยธรรม การถ่ายทอด การบริหารความขัดแย้ง และการยอมรับและเข้าใจผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ ขงยุทธ เกษสาคร (2541: 52-53) คุณลักษณะผู้นำที่ประสบความสำเร็จ มีทักษะทางสังคมสื่อสารได้กับคนทุกความสามารถในการบริหารความขัดแย้ง

และแนวคิดของ อานันท์ ปันยารชุน (2542 : 26-31) เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำสำหรับสังคมไทย ต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม เป็นสิ่งซึ่งควบคุมการกระทำของตนเอง และการศึกษาของ บุญยงค์ ใจลำปาง (2544: 64-71) วิเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะผู้นำของประธานคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบมุ่งเป็นผู้ให้ ประกอบด้วย การให้การสนับสนุน ใจกว้าง ความร่วมมือ การเป็นผู้ฟังพาได้ การมีใจเป็นธรรม องค์ประกอบมุ่งจริยธรรม ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ ความเฉลียวฉลาด ความกล้าหาญ ความสามารถ การตรงไปตรงมา และ ความเป็นผู้ใหญ่ และการศึกษาของ สนิทธร จันทรังษ (2546: 61-63) พบว่าคุณลักษณะส่วนตัวของผู้บริหาร สถานศึกษาที่สำคัญ คือ การมีคุณธรรม จริยธรรม ความยุติธรรม รับฟังความคิดเห็นของ บุคคลอื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ กระตือรือร้น มีความเสียสละและมีบุคลิกภาพดี และ รวีวรรณ มานะ สุบิน (2547: 97) ศึกษาคุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ของพนักงานบริษัทการบินไทย พบ คุณลักษณะ 7 ด้าน ด้านมุ่งเน้นจริยธรรม ประกอบด้วย การใช้เหตุผลทางจริยธรรม ยึดมั่นในจริยธรรมการ ทำงาน และสอดคล้องกับแนวคิดของ โควี (Covey 1990: 18) ปัจจัยพื้นฐานของความสำเร็จในชีวิต เช่น ความซื่อสัตย์จงรักภักดี ความยุติธรรม และการปฏิบัติต่อผู้อื่นเสมือนกับปฏิบัติต่อตนเอง เช่นเดียวกับ กูซ และพอสเนอร์ (Kouzes and Posner 1995: 29) ที่พบว่า ความซื่อสัตย์ มีร้อยละของ คนที่เลือกเป็นอันดับหนึ่ง เนื่องจากว่า ความซื่อสัตย์ มีความสัมพันธ์กับคุณค่า และจริยธรรมซึ่งเป็น หลักการสำคัญที่ทำให้ผู้ตามมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ เพราะหากขาดความเชื่อมั่นในตัวผู้นำจะ นำไปสู่ความขัดแย้ง ขาดการตัดสินใจ และเกิดการเล่นการเมืองขึ้นภายใน เป็นต้น ทั้งนี้จะเห็นว่า ความซื่อสัตย์นั้นเป็นปัจจัยพื้นฐานของความสำเร็จในชีวิต

3) คุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย บุคลิกภาพ ความกระตือรือร้น ความเชื่อมั่นในตัวเอง การตระหนักรู้ตนเอง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การมองโลกในแง่ดี การตัดสินใจ และการคิดวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับ สนิทธร จันทรังษ (2546: 61-63) พบว่า คุณลักษณะส่วนตัวของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญ คือ กระตือรือร้น มีความเสียสละและมี บุคลิกภาพดี และการศึกษาของ รวีวรรณ มานะสุบิน (2547: 97) ที่ศึกษาคุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ ของพนักงานบริษัทการบินไทยพบคุณลักษณะ 7 ด้าน ด้านจิตลักษณะพื้นฐานของบุคลิกภาพ ประกอบด้วย การมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความกระตือรือร้น มีความอดทนสูงต่อความตึงเครียด รู้จักตนเอง เช่นเดียวกับแนวคิดของ สต็อกคิลล์ (Stogdill 1974 อ้างถึงใน จุมพล หนิมพานิช 2537: 98) ผู้นำที่มีประสิทธิภาพมีคุณลักษณะของบุคลิกภาพ คือ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผู้ที่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างกระตือรือร้น เป็นผู้ที่ชอบการติดต่อ พบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่น และให้ความร่วมมือกับ บุคคลต่าง ๆ คี ซึ่งผู้นำที่มีคุณลักษณะดังกล่าวมักจะมีส่วนทำให้เกิดความเป็นปึกแผ่นของกลุ่ม

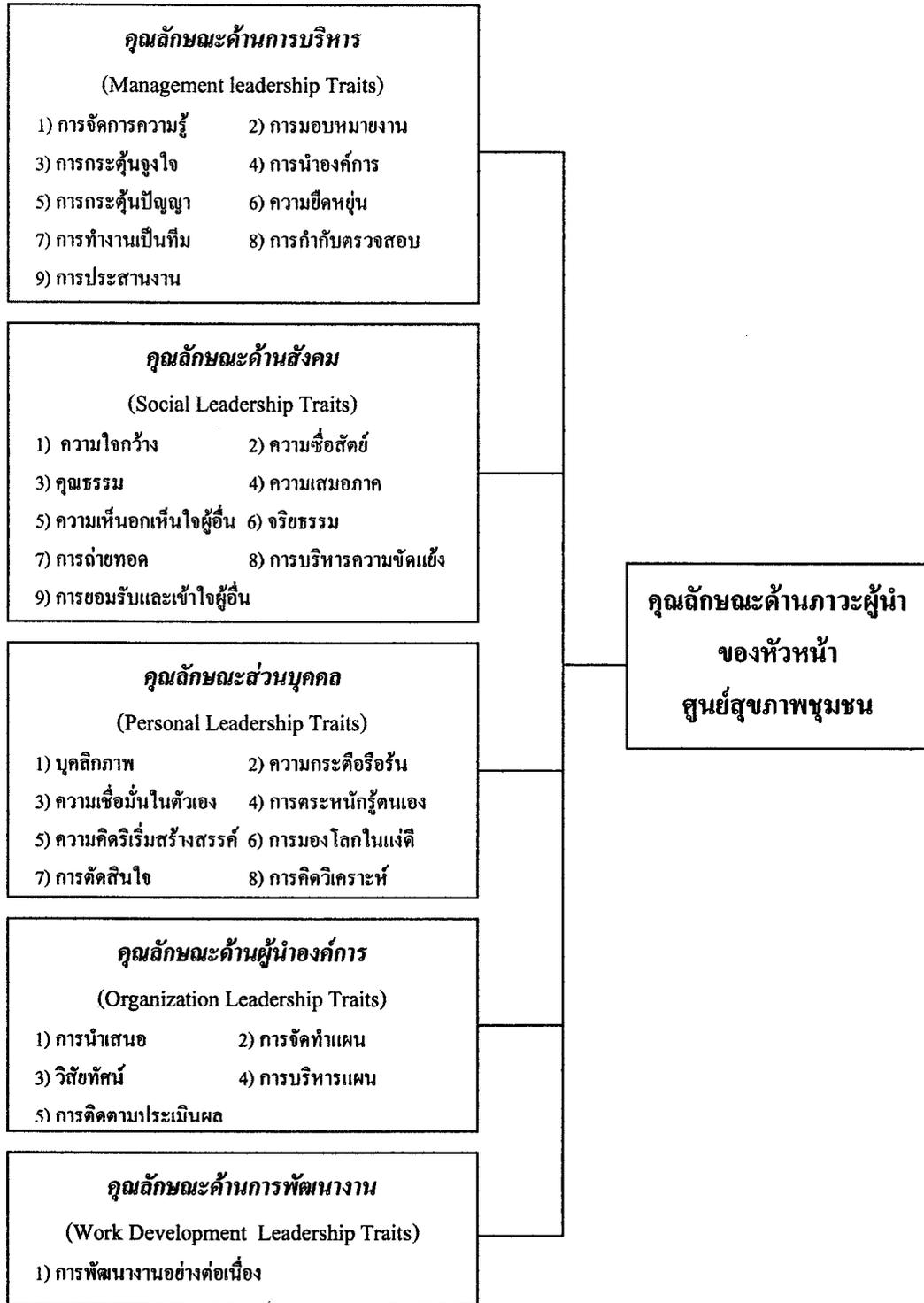
4) คุณลักษณะด้านผู้นำองค์การ ประกอบด้วย การนำเสนอ การจัดทำแผน วิสัยทัศน์ การบริหารแผน และการติดตามประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ขงยุทธ เกษสาคร (2541: 52-53) ผู้นำควรมีวิสัยทัศน์ (Vision) ที่กว้างและไกล คาดการณ์และประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง มีความสามารถในการวางแผนและประสานแผนได้ดี และแนวคิดของ อานันท์ ปันยารชุน (2542 : 26-31) ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ ต้องมีระบบของการคิดและการบริหาร และแนวคิดของ รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544) ที่กล่าวว่า ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการพูดและนำเสนอกิจกรรม ตลอดจนมีการวางแผนมีความสามารถในด้านต่าง ๆ และมีวิสัยทัศน์ที่ดีกับบุคคลหรือฝ่ายต่าง ๆ และจากการศึกษาของ สนิทธร จันทรังษ (2546: 61-63) พบว่าคุณลักษณะส่วนตัวของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญ คือ มีวิสัยทัศน์ ทันสมัย เป็นผู้นำ และการศึกษาของ รวีวรรณ มานะสุบิน (2547: 97) ศึกษาคุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ของพนักงานบริษัท การบินไทย พบคุณลักษณะ 7 ด้าน ด้านวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย มีความรู้ในงาน มีความสามารถในด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ มองการณ์ไกล เปิดรับต่อประสบการณ์ใหม่

5) คุณลักษณะด้านการพัฒนางาน ประกอบด้วย การพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ขงยุทธ เกษสาคร (2541: 52-53) ผู้นำต้องใส่ใจในการศึกษา และพัฒนาความรู้ในงานที่รับผิดชอบและข่าวสารข้อมูลทั้งภายใน – ภายนอกองค์การ และ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2542: 22) ที่ว่าคุณลักษณะผู้นำ ต้องแสวงหาปัญญาเพิ่มเติมอยู่เสมอ

2.3 ข้อเสนอแนะวิจัย

2.3.1 หัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนในฐานะผู้บริหารและผู้นำองค์การ ต้องพัฒนาตนเอง ทั้งด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านสังคม ด้านการบริหาร ด้านผู้นำองค์การ และด้านการพัฒนางาน

2.3.2 ผลการวิจัยปัจจัยองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน ให้ตัวแปรสำคัญในการจัดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 กรอบจากการวิเคราะห์งานวิจัยคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนศิริศักดิ์ ขวัญสุข (2549) “คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนในจังหวัดลพบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาสาทรณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 นำกรอบที่ได้จากงานวิจัย ตามภาพที่ 5.1 ไปใช้เป็นกรอบแนวคิดในการประเมินคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน

3.1.2 นำกรอบที่ได้จากงานวิจัย ไปปรับ และประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดคุณลักษณะของผู้ที่จะขึ้นดำรงตำแหน่งหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน ว่าควรมีคุณสมบัติอย่างไรและก่อนปฏิบัติงานจริง ควรมีการอบรมในหลักสูตรผู้บริหารระดับต้น และให้มีการศึกษาดูงานระยะสั้นเพิ่มเติม เพื่อเสริมสร้างความคิดและประสบการณ์ให้ก่อนการปฏิบัติงานจริง

3.1.3 นำไปเป็นแนวทางสำหรับหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนในการประเมินและพัฒนาตนเอง เป็นการเสริมแรงจูงใจ และคุณลักษณะของผู้นำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นรวมถึงสามารถใช้เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับการเป็นผู้นำของศูนย์สุขภาพชุมชน

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรทำการวิจัยคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนตามแนวคิดการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยองค์ประกอบที่สัมพันธ์กัน ดังภาพที่ 5.1

3.2.2 ควรศึกษาลักษณะภาวะผู้นำของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนตามความคาดหวังของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลและอำเภอ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรและเตรียมผู้นำในอนาคต

3.2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำกับผลสำเร็จของการดำเนินงานด้านสุขภาพ ในจังหวัด เขตอื่น เพื่อนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนเตรียมพัฒนาผู้ที่จะขึ้นมาเป็นผู้บริหารของศูนย์สุขภาพชุมชน